

## ULUABAT (APOLYONT) GÖLÜ KADIN BALIKÇILARININ PROFİLİ

Aslıhan ÖZER<sup>1</sup>, Meral SOYLU<sup>2</sup>, Selçuk UZMANOĞLU<sup>2</sup>

Makalenin alındığı tarih: 09, 2010  
Kabul tarihi: 07, 2011

### ÖZET

Bu çalışmada, Uluabat (Apoloyont) Göl'ünde balıkçılık yapan kadın balıkçıların profili incelenmiştir. 2008 Şubat ayından başlayarak 2009 yılı Mayıs ayı da dahil olmak üzere bu süre içerisinde 4 kez göle gidilerek balıkçılıkla uğraşan 62 kadın balıkçıya hazırlanan anketler uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda, kadın balıkçıların yaş dağılımlarının; en çok % 40.32 oranı ile 40-49, en az da % 1.61 oranı ile 60-69 yaş grubunda olan balıkçılardan oluştuğu, bu balıkçıların % 90.32 sinin evli, % 9.68 inin ise dul olduğu, % 93.55 inin ilkokul, % 6.45 inin ortaokul mezunu olduğu belirlenmiştir. Balıkçı teknelerinin boyları 6 m ile 6.30 m arasında değiştiği, teknelerin % 75.41 i motorlu, % 24.59 u motorsuz olduğu, motorlu olan teknelerin motor gücü 14 HP olduğu, motor tiplerine bakıldığında; % 80.43 ü pancar ve % 19.57 si ise İtalyan Regulini motor olduğu belirlenmiştir. Balıkçıların avlanma ekipmanları; fanyalı ağ, fanyasız ağ, pinter ve paraketadır. Ağ göz açıklığı 45 ile 60 mm dir.

Kadın balıkçılardan elde edilen bilgilere göre gün içerisinde tutulan balık miktarı 40- 60 kg arasında değişmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** Uluabat (Apoloyont) Gölü, Kadın Balıkçı, Profil

### ABSTRACT

#### FISHERWOMEN PROFILE OF LAKE ULUABAT (APOLYONT)

In this study, fisherwomen profile of lake in Uluabat (Apoloyont) was investigated. Lake Uluabat (Apoloyont) was visited 4 times, from the beginning of February 2008 to the end of June 2009, and within that period prepared questionnaires were applied to 62 fisherwomen.

As a result of the research, when considering fisherwomen age distribution, the largest group is between 40-49 ages with 40.32 % and the smallest group is between 60-

<sup>1</sup> Correspondence to: Aslıhan ÖZER, Ekin Fuar A.Ş  
Tel: 05375697979  
e-posta: asliozer21@hotmail.com

<sup>2</sup> Marmara Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Su Ürünleri Programı, Göztepe Kampüsü 34722, Kadıköy, İstanbul-TÜRKİYE.  
Bu çalışma Yüksek Lisans tezinden özetlenmiştir.

69 ages with 1.61 %. 90.32 % is married, 9.68 % widow, 93.55 % is primary school graduate, 6.45 % is secondary school graduate. The lengths of the boats vary between 6 m and 6.30 m. 75.41% of the vessels have 14 HP engine. 24.59 % of the vessels are without engine. When the engine types are evaluated, 80.43 % is pancar engine and 19.57 % is italian regulini engine. Fishing equipments are trammel nets, gill nets, crayfish trap and fishing line. Mesh sizes of the nets are between 45 and 60 mm.

Due to the information obtained 40 -60 kg of fish caught by fisherwomen daily.

**Keywords:** Uluabat (Apoloyont) Lake, Fisherwomen, Profile

### GİRİŞ

Beslenme, günümüzde olduğu gibi gelecekte de insanlığın en önemli bir sorunu olacaktır. Dünya nüfusunun hızlı artışına paralel olarak besin maddelerine olan ihtiyaç da hızla artmaktadır. Sorun sadece artan nüfusun beslenmesi değil, mevcut olan nüfusun çeşitlenen ve artan gıda tüketim alışkanlıklarına karşılık verebilmektir (İnan, 2001).

Su ürünleri yüksek protein, yüksek enerji, bir çok vitamin, mineral maddeler ve sindirilebilirlik gibi özellikler açısından üstün nitelikli bir gıdadır. Başta balık olmak üzere su ürünleri insan beslenmesinde gerek protein ihtiyacının karşılanmasında gerekse beslenme alışkanlıklarının sağlıklı doğrultuda değiştirilmesine katkıda bulunabilecek bir kaynaktır (Doğan, 2002).

Tarım alanlarının doğal afetler, konut ve karayolu yapımı, miras paylaşımı gibi etkenlerden dolayı hızla azalması bireyleri yeni besin kaynaklarını bulmaya itmiştir. Bu nedenlerden dolayı insanoğlunun beslenmesindeki protein açığının kapatılmasında su ürünleri oldukça önemlidir (İnan, 2001).

Türkiye, 8 333 km deniz kıyısı ve su ürünleri üretim alanı olarak kullanılabilir 178 000 km uzunluğunda akarsu, yüzey alanları 200 bin hektarın üzerinde olan yaklaşık 200 adet doğal göl ve 3 442 km<sup>2</sup> genişliğinde baraj gölüne sahiptir (Çelikkale ve ark., 1999).

Ülkemizdeki su ürünleri üretim alanı 26 milyon hektarın üzerindedir. Bu üretim alanı; mevcut tarım alanlarına yakın, orman alanlarından ise daha fazla bir büyüklüğü ifade etmektedir. Ancak bu alanın büyüklüğüne karşın su ürünleri sektörüne ve milli ekonomiye katkısı henüz yeterli düzeye ulaşamamıştır. İçsu kaynakları açısından baraj gölü ve göletlerin alanı GAP'ın (Güneydoğu Anadolu Projesi) bitmesi ile bugünkü alanın üç katına çıkacaktır. Bu su ürünleri üretimi için oldukça önemli bir potansiyeldir (DİE, 2004).

Ülkemizde TÜİK verilerine göre 2006 yılında, yaklaşık 533 bin tonu avcılık, 129 bin tonu yetiştiricilik olmak üzere toplamda yaklaşık olarak 662 bin ton su ürünleri üretilmiştir. 2006 yılındaki toplam su ürünleri üretiminin yaklaşık % 61.9 u deniz balıklarından, %11.9 u diğer deniz ürünlerinden, % 6.7 si iç su ürünlerinden ve % 19.5 i yetiştiricilik yoluyla elde edilmiştir.

2007 yılında; yaklaşık 632 bin tonu avcılıkla, 140 bin tonu yetiştiricilikle olmak üzere toplamda yaklaşık olarak 772 bin ton su ürünleri üretilmiştir. 2008 yılında ise yaklaşık 494 bin tonu avcılık, 152 bin tonu da yetiştiricilikle olmak üzere toplam yaklaşık 646 bin ton su ürünleri üretilmiştir (Anonim, 2009a).

Dünya yetiştiricilik üretiminin % 90 ı Asya ülkelerinde yapılmaktadır. Çin gerek avcılık gerekse yetiştiricilik açısından en önemli ülke konumundadır ve bu ülke 2006 yılında 53 milyon ton su ürünleri üreterek, bu konuda dünyada birinci sırada yer almıştır (Avan, 2007).

Çin dışında dünyada öne çıkan diğer bazı ülkeler; Peru, Hindistan, Japonya, ABD ve Endonezya'dır. Avrupa kıtasındaki en büyük üretici ülke olan Norveç ise dünya üretiminde onuncu sırada yer almaktadır. Dünya üretiminde, gelişmiş ülkelerin üretimi 31 milyon ton iken gelişmekte olan ülkelerin üretimi 98 milyon ton düzeyinde olmuştur. Diğer bir ifadeyle dünya üretiminin %75 i gelişmekte olan ülkeler tarafından gerçekleştirilmiştir. Türkiye, dünya su ürünleri üretiminde 35 inci sırada yer almıştır (Anonim, 2005).

Türkiye'de su ürünleri tüketiminin, Akdeniz'deki diğer Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığında çok yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Kıyılarda, iç kesimlere ve büyük şehirlere göre tüketim daha fazladır. Kişi başına yıllık tüketim Karadeniz Bölgesinde 25 kg iken İstanbul, İzmir ve Ankara gibi büyük şehirlerde 16 kg, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde ise 0.5 kg olarak gerçekleşmiştir (Anonim, 2009b). FAO istatistiklerine göre gelişmiş ülkelerde su ürünleri tüketimi 15 kilogramdır (Avan, 2007). Bu sonuçlar doğrultusunda Türkiye'de su ürünleri tüketiminin artırılması gerekmektedir.

Türkiye'de Su Ürünleri Ekonomisi ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların bir bölümü deniz balıkçılığını, diğer bir bölümü ise içsular balıkçılığını kapsamaktadır. Fakat içsulara geçimlerini balıkçılıkla sağlayan kadın balıkçıların sosyo-ekonomik yapılarını araştırın bir yayın bulunmamaktadır.

Türkiye nüfusunun 2010 yılı sayımlarına göre % 49.75 ini kadınlar oluşturmaktadır (Anonim, 2011). Tüm lisanslı balıkçılar arasında kadın balıkçıların sayısı çok düşüktür. 2008 yılında Benli ve ark., tarafından yapılan bir çalışmada ülkemizde lisanslı balıkçıların sadece % 1.93 ünün kadın balıkçılardan oluştuğu; çoğunun göllerde küçük ölçekli balıkçılık yaptığı veya balıkçılık aktivitelerinde eşlerini destekledikleri belirtilmiştir.

Marmara Bölgesinde kadın balıkçıların yer aldığı tek göl Uluabat Gölüdür. Bu göldeki aktif balıkçıların yaklaşık % 30 unu kadın balıkçılar oluşturmaktadır. Türkiye'nin birkaç gölü hariç kadın balıkçı bulunmamaktadır. Araştırmacıların ikisinin hanım olması da dikkatleri kadın balıkçılar üzerinde toplanmasına neden olmuştur.

Bu çalışmada, kadın balıkçılara uygulanan anketlerden elde edilen veriler yardımıyla kadın balıkçı sayısı, yaş dağılımları, eğitim durumları, çocuk sayısı, çocukların eğitim durumları, hane halkı sayısı, tekne özellikleri, tekne sayısı ve avlanma ekipmanı gibi bazı özellikler tespit edilerek mevcut durumun ortaya konulması amaçlanmıştır.

Yapılan bu çalışma, kadın balıkçıların sosyo - ekonomik yapısı ile ilgili bilgi eksikliğini gidermeye yardımcı olacaktır. Ayrıca diğer göllerde balıkçılıkla uğraşan kadınlar için bir örnek teşkil etmesi hedeflenmiştir. Bunlara ek olarak anketlerden elde edilen veriler ve sonuçlara göre bölgedeki kadın balıkçıların gelir dağılımlarının, araç-gereçlerinin mevcut durumlarının iyileştirilmesine; nüfus artışının, sanayileşmenin beraberinde getirdiği çevre kirliliğinin göle olan etkisinin tespit edilerek kadın balıkçıların daha rasyonel çalışabilmeleri için gerekli olan önlemlerin alınmasına yönelik olumlu yönde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

## MATERYAL VE METOD

Araştırma materyalini Uluabat (Apoloyont) Gölü kadın balıkçılarından anket yolu ile elde edilen 2008-2009 yılına ait veriler oluşturmaktadır. Bu bilgilere ek olarak Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Devlet Su İşleri ve Tarım İl Müdürlüklerinden de gerekli bilgiler toplanmıştır. Kadın balıkçılardan alınan verilerin toplanmasında kullanılan anket formları araştırmanın amacına uygun bir şekilde düzenlenmiştir.

Araştırma bölgesinde devamlı olarak avcılık yapan 62 kadın balıkçıyla çalışılmıştır. 2008 yılı Şubat ayından başlayarak 2009 yılı Mayıs ayı dâhil olmak üzere bu süre içerisinde 4 kez göle gidilmiştir. Bu çalışmada göldeki kadın balıkçılara kendileri, aile yapıları ve balıkçılıkla ilgili hazırlanan bir anket formu uygulanmıştır. Balıkçılarla yapılan anket çalışmasında tam sayım yöntemi kullanılmış ve sonuçlar tablolar halinde verilmiştir.

Bursa ili'nin batısında yer alan Uluabat Gölü, il merkezine 35 km uzaklıktadır. Kuzey-güney doğrultusunda 160 km<sup>2</sup> yüzey alanına sahiptir ve 40°10' Kuzey ve 28°35' Doğu koordinatları arasında yer almaktadır. Deniz seviyesinden 8-9 m yükseklikte bulunan Uluabat gölü üçgen şeklini andırmaktadır. Doğu-Batı istikametinde uzunluğu 23-24 km, genişliği ise 12 km kadardır. Göl alanı yıllara ve mevsimlere göre değişiklik göstermektedir. Göl alanı için bugüne kadar verilmiş en yüksek değer 24 000 hektar, en düşük değer 13 500 hektardır. Göl'ün güney-batı kıyıları tarıma açılmıştır. Göl'ün ortalama derinliği 2.5 m dir. Büyük bir bölümü oldukça sığ olup, bu bölgelerdeki derinlik 1-2 m arasında değişmektedir. En derin yeri Halilbey Ada'sındaki 10 m yi bulan çukurluktur. Uluabat (Apoloyont) gölü içerisinde 7 adet ada bulunmaktadır. Bu adaların en büyüğü Halilbey adasıdır. Kuzeyde iki yarımada (Eskikaraağaç ve Gölyazı) bulunmaktadır. Göl, su ürünleri üretimi ve sulama suyu amacıyla kullanılmaktadır. Uluabat Gölü etrafında Gölyazı ve Akçalar Beldeleri ile Fadıllı, Akçapınar, Doruk, Uluabat, Kumkadı, Karaoğlan, Gölkiy ve Eskikaraağaç köyleri yer almaktadır. Ötrofik yapıda bir göl olması nedeniyle Uluabat Gölü, biyolojik üretim yönünden çok zengin bir göldür. Plankton ve dip canlıları bakımından zengin oluşu, değişik türden çok miktarda canlıların üremesi ve beslenmesi için ideal bir ortam oluşturmaktadır. Göl'deki kuş varlığı bu durumunun en önemli göstergesidir. Göl'de 21 değişik balık türü saptanmıştır. Diğer göller ile karşılaştırıldığında bu sayı oldukça yüksektir (Anonim, 2009c).

## BULGULAR

Bu bölümde Uluabat Gölü'nde avlanan 62 kadın balıkçıya uygulanan anket sonuçları verilmiştir.

Uluabat Gölü'ndeki kadın balıkçıların yaş dağılımına bakıldığında %40.32 oranı ile 40-49 yaş arası kadın balıkçılar birinci sırada yer alırken, onu % 30.64 oranı ile 30-39 yaş, % 14.52 oranı ile 50-59 yaş, % 6.45 oranı ile 70-79 yaş, % 3.23 oranı ile 80-89 yaş arası grubunda olan kadın balıkçılar takip etmektedir. En küçük oranı ise % 1.61 oranı ile 60-69 yaş grubunda olan kadın balıkçılar oluşturmaktadır (Tablo 1).

**Tablo 1.** Kadın balıkçıların yaş dağılımı.  
**Table 1.** Age distribution of fisherwomen.

Yaş Grupları	Frekans	% Dağılım
20-29	2	3.23
30-39	19	30.64
40-49	25	40.32
50-59	9	14.52
60-69	1	1.61
70-79	4	6.45
80-89	2	3.23
<b>Toplam</b>	<b>62</b>	<b>100.00</b>

Uluabat Göl'ündeki kadın balıkçıların yerli ve göçmen olma durumlarına bakıldığında yerli olan kadın balıkçılar % 88.71 oranı ile birinci sırada yer alırken onu % 11.29 oranı ile göçmen kadın balıkçılar takip etmektedir (Tablo 2).

**Tablo 2.** Kadın balıkçıların göç durumu.  
**Table 2.** Migration status of fisherwomen.

Göç Durumu	Frekans	% Dağılım
Yerli	55	88.71
Göçmen	7	11.29
<b>Toplam</b>	<b>62</b>	<b>100.00</b>

Uluabat Göl'ündeki kadın balıkçıların medeni durumuna bakıldığında % 90.32 sinin evli ve % 9.68 sinin dul olduğu saptanmıştır (Tablo 3).

**Tablo 3.** Kadın balıkçıların medeni durumu.  
**Table 3.** Marital status of fisherwomen.

Medeni Durum	Frekans	% Dağılım
Bekar	0	0.00
Evli	56	90.32
Dul	6	9.68
<b>Toplam</b>	<b>62</b>	<b>100.00</b>

Uluabat Göl'ündeki kadın balıkçıların eğitim durumlarına incelendiğinde % 93.55 nin ilkökul, % 6.45 inin ortaokul mezunu olduğu belirlenmiştir. Göl'de lise ve üniversite eğitimi almış kadın balıkçı bulunmamaktadır. Kadın balıkçıların konuları ile ilgili herhangi bir eğitim almadığı saptanmıştır (Tablo 4).

**Tablo 4.** Kadın balıkçıların eğitim durumu.  
**Table 4.** Education status of fisherwomen.

Eğitim Durumu	Frekans	% Dağılım
İlkokul	58	93.55
Ortaokul	4	6.45
Lise	0	0
Üniversite	0	0
<b>Toplam</b>	<b>62</b>	<b>100.00</b>

Uluabat Göl'ündeki kadın balıkçıların eşlerinin eğitim durumuna bakıldığında % 87.10 nun ilkökul % 6.45 inin ortaokul mezunu olduğu belirlenmiştir. Kadın balıkçı eşleri arasında lise ve üniversite mezunu bulunmamaktadır (Tablo 5).

**Tablo 5.** Kadın balıkçıların eşlerinin eğitim durumu  
**Table 5.** Education status of fisherwomen's husbands

Eğitim Durumu	Frekans	% Dağılım
İlkokul	54	87.10
Ortaokul	8	12.90
Lise	0	0.00
Üniversite	0	0.00
<b>Toplam</b>	<b>62</b>	<b>100.00</b>

Kadın balıkçıların çocuk sayısına bakıldığında, iki çocuğu olanların % 54.84 oranı ile birinci sırada yer aldığı, bir çocuğu olanların % 24.20 oranı ile ikinci sırada yer aldığı üç çocuğu olanların % 14.52 oranı ile üçüncü sırada yer aldığı dört, beş, yedi ve hiç çocuğu olmayanların %1.61 oranı ile son sırada yer aldığı saptanmıştır (Tablo 6).

**Tablo 6.** Kadın Balıkçıların Çocuk Sayısı  
**Table 6.** Child numbers of fisherwomen

Çocuk Sayısı (Adet)	Frekans	% Dağılım
0	1	1.61
1	15	24.20
2	34	54.84
3	9	14.52
4	1	1.61
5	1	1.61
7	1	1.61
<b>Toplam</b>	<b>62</b>	<b>100.00</b>

Uluabat Göl'ünde yaşayan kadın balıkçıların çocuklarının toplam sayısı 126 dır. Eğitim durumları göz önüne alındığında çocukların % 32.54 ü ilkökul % 42.06 sı ortaokul, % 25.40 ı lisedir. Üniversite eğitimi almış olan çocuk bulunmamaktadır (Tablo 7).

**Tablo 7.** Kadın balıkçıların çocuklarının eğitim durumu  
**Table 7.** Education status of fisherwomen's children

Eğitim Durumu	Frekans	% Dağılım
İlkokul	41	32.54
Ortaokul	53	42.06
Lise	32	25.40
Üniversite	0	0
<b>Toplam</b>	<b>126</b>	<b>100.00</b>

Uluabat Göl'ündeki kadın balıkçıların hane halkı sayılarına bakıldığında % 51.61 oranı ile hane sayısı dört kişi olanların birinci sırada, % 24.20 oranı ile üç kişi olanların ikinci sırada, % 11.29 oranı ile 5 kişi olanların üçüncü sırada, % 6.45 oranı ile bir ve iki kişi olanların da son sırada yer aldıkları saptanmıştır (Tablo 8).

**Tablo 8.** Kadın balıkçıların hane halkı sayısı  
**Table 8.** Household numbers of fisherwomen

Hane Halkı Sayısı	Frekans	% Dağılım
1	4	6.45
2	4	6.45
3	15	24.20
4	32	51.61
5	7	11.29
<b>Toplam</b>	<b>62</b>	<b>100.00</b>

Uluabat Göl'ündeki kadın balıkçıların sosyal güvenlik durumlarına bakıldığında % 79.03 oranı ile SSK 'lı olanların birinci sırada % 12.90 oranı ile Bağ-Kur'lu olanların ikinci sırada ve % 8.07 oranı ile emekli sandığına bağlı olanların son sırada yer aldıkları belirlenmiştir (Tablo 9).

**Tablo 9.** Kadın balıkçıların sosyal güvenlik durumu  
**Table 9.** Social security status of fisherwomen

Sosyal Güvenlik Durumu	Frekans	% Dağılım
Emekli	5	8.07
SSK	49	79.03
Bağkur	8	12.90
<b>Toplam</b>	<b>62</b>	<b>100.00</b>

Uluabat Göl'ünde çalışan kadın balıkçıların tekneleri 6 m ve 6.30 m olmak üzere iki boydadır. Bu teknelerden 6 m olan balıkçıların % 44.26 ini, 6.30 m olanları ise balıkçıların %55.74 oranını oluşturmaktadır. Bir kadın balıkçının teknesi bulunmamaktadır (Tablo 10).

**Tablo 10.** Kadın balıkçıların teknelerinin boy dağılımı  
**Table 10.** The length distribution of fisherwomen's vessels

Tekne Boyu (m)	Frekans	% Dağılım
6.00	27	44.26
6.30	34	55.74
<b>Toplam</b>	<b>61</b>	<b>100.00</b>

46 adet kadın balıkçının teknelerinin motoru bulunmakta, 15 kadın balıkçının teknelerinin motoru bulunmamaktadır. Bir kadın balıkçının teknesi bulunmadığı için değerlendirilmeye alınmamıştır (Tablo 11).

Uluabat Göl'ünde kadın balıkçılar genelde iki kişi olarak tekneleriyle avlanmaya çıkmaktadırlar. İkinci eleman genellikle aile fertlerinden biridir. Teknelerin hepsi fiberden yapılmış olup tekneler motorlu ya da motorsuzdur. Motorlu olan tekneler 14 HP gücündedir.

**Tablo 11.** Kadın Balıkçıların Teknelerinin Motor Durumu  
**Table 11.** Engine status of fisherwomen's vessels

Motor Durumu	Frekans	% Dağılım
Var	46	75.41
Yok	15	24.59
<b>Toplam</b>	<b>61</b>	<b>100.00</b>

Kadın Balıkçıların Teknelerinin motor tiplerine bakıldığında % 80.43 ünün pancar motor, % 19.57 sinin İtalyan Regolini motor kullandığı belirlenmiştir. Kadın balıkçıların teknelerin yaşı 6 ile 15 yaş arasında değişmektedir.

Uluabat (Apoloyont) Göl'ündeki kadın balıkçıların avlanma ekipmanları fanyalı, fanyasız ağlar, pinterler ve paraketadır (Tablo 12). Kadın balıkçıların kullandıkları av gereçleri incelendiğinde Tablo 13 de görüldüğü gibi fanyalı ağların oranı % 64.52, fanyasız ağların oranı % 16.13 pinterlerin oranı % 11.29 ve paraketaların oranı % 8.06 dir. Fanyalı ve fanyasız ağların ağ göz açıklığı 45 ile 60 mm arasında değişmektedir. Kadın balıkçıların teknelerinde bulunan ağ adetleri 2 ile 4 arasında değişmektedir. Ağların derinlikleri 1.60 m ile 1.80 m arasında değişmektedir. Ağların uzunlukları ise 80 m ile 100 m arasında değişiklik göstermektedir.

Avlanma ekipmanı olarak kullandıkları pinterlerin kasnak çapları yaklaşık 1 m dir. Ağlar genellikle gölde balık ekipmanları satan dükkandan, Kumkapı'dan veya Bursa'dan temin edilmektedir. Kadın balıkçılar tekne ve av malzemelerini kendi imkanlarını kullanarak satın almaktadır. Balıkçılardan elde edilen bilgilere göre gün içerisinde tutulan balık miktarı 40-60 kg arasında değişmektedir.

**Tablo 12.** Kadın balıkçıların avlanma ekipmanları dağılımı  
**Table 12.** Fishing gear distribution of fisherwomen

Ağlar	Frekans	% Dağılım
Fanyalı Ağ	40	64.52
Fanyasız Ağ	10	16.13
Pinter	7	11.29
Paraketa	5	8.06
<b>Toplam</b>	<b>62</b>	<b>100.00</b>

Uluabat Göl'ündeki kadın balıkçıların diğer uğraşlarına bakıldığında % 1.61 oranla bir kadın balıkçının büfe işlettiği, bir kadın balıkçının fabrikada çalıştığı, bir kadın balıkçının el işleri yaptığı saptanmıştır (Tablo 13).

**Tablo 13.** Kadın Balıkçıların Balıkçılık Dışı Uğraşları  
**Table 13.** Additional employment of fisherwomen

Diğer İşler	Frekans	% Dağılım
Fabrika Çalışanı	1	1.61
Büfe İşletme	1	1.61
El İşleri	1	1.61
Balıkçılık Dışı Uğraşı Yok	59	95.17
<b>Toplam</b>	<b>62</b>	<b>100.00</b>

Uluabat Göl'ündeki kadın balıkçıların eşlerinin balıkçılık ve balıkçılık dışı uğraşlarına bakıldığında balıkçılık yapanların % 87.10 oranı ile birinci sırada tamirat işleriyle uğraşanların % 6.46 oranı ile ikinci sırada. % 1.61 oranı ile bakkal işleten bir kişinin zeytincilik yapan bir kişinin fabrika çalışanı olan bir kişinin ve büfe işleten bir kişinin son sıralarda yer aldığı saptanmıştır (Tablo 14).

**Tablo 14.** Kadın balıkçıların eşlerinin balıkçılık ve balıkçılık dışı uğraşları  
**Table 14.** Additional employment of fisherwomen's husbands

İş Durumu	Frekans	% Dağılım
Balıkçılık	54	87.10
Tamirat İşleri	4	6.46
Bakkal	1	1.61
Zeytincilik	1	1.61
Fabrika Çalışanı	1	1.61
Büfe İşletmecisi	1	1.61
<b>Toplam</b>	<b>62</b>	<b>100.00</b>

Kadın balıkçılar av yasağı ve dini bayram dönemlerinde işlerine ara vermekte bu dönemlerin dışında yağmur, kar, lodos demeden her gün göle çıkmaktadırlar. Kadın balıkçıların av günü sayısı ay olarak 6 ile 9 ay arasında değişiklik göstermektedir. Güneş doğmadan göle açılan kadın balıkçılar kış veya yazın ağlarını göl çevresinde belli yerlere atıp 1-2 saat sonra toplamaktadırlar. Yakalanan balıklar her gün Gölyazı 'da saat 11.00

den itibaren mezatta açık arttırmayla satılmaktadır. Mezatda satılan balıklar başta Bursa olmak üzere Eskişehir, İstanbul, Konya, İzmir ve Eğridir pazarlarına gitmektedir. Pazarlanan balıklar genellikle taze ve canlıdır.

Uluabat Göl'ündeki balıkçılık Sınırlı Sorumlu Gölyazı Su Ürünleri Kooperatifi tarafından organize edilmektedir. Göl, Milli Emlak Müdürlüğü tarafından 3 yıllık süre ile kooperatife kiraya verilmektedir. Gölyazı 'da 550 kayak vardır. Ulubat Göl'ünde günlük olarak yaklaşık 300 tekne ile balıkçılık yapılmaktadır.

Balıkçıların giderleri; tekne için akaryakıt, ağ ve teknelerin bakım onarım gibi konularda olmaktadır. Uluabat Göl'ünün en değerli balık türleri sazan ve turnadır. Nadir olmakla beraber değerli türler arasında yayın, yılan balığı ve kefal sayılabilir. Ancak çıkarılan esas biyokütleyi feki (kızılkanat da dahil olmak üzere ekonomik değeri düşük olan balıklara verilen ad) oluşturmaktadır.

Kadın balıkçıların avladıkları sazan miktarı 1-5 kg arasında değişiklik gösterip satış fiyatı 2-10 TL/kg arasında değişmektedir. Turna miktarı 1-10 kg arasında değişiklik gösterip satış fiyatı 3-10 TL/kg arasındadır. Feki miktarı 100-500 gr arasında değişiklik gösterip satış fiyatı 0.20-0.50 TL/kg arasındadır. Kadın balıkçıların aylık toplam gelirleri 400 ile 800 TL arasında değişmektedir.

Kadın balıkçıların kredi alma durumları incelendiğinde yapılan anket neticesinde 62 kadın balıkçının da kredi almadığı; % 4.84 oranı ile üç kadın balıkçının kredi almak istediği; % 95.16 oranı ile elli dokuz kadın balıkçının da kredi almak istemediği saptanmıştır.

Kadın balıkçıların balıkçılıktaki deneyim sürelerine bakıldığında deneyim süresi 5 yıl olanların % 30.65 oranı ile birinci sırada, deneyim süresi 6 yıl olanların % 17.74 oranı ile ikinci sırada deneyim süresi 10 yıl olanların % 14.52 oranı ile üçüncü sırada deneyim süreleri 7 ve 8 yıl olanların % 11.29 oranı ile dördüncü sırada deneyim süresi 4 olanların % 4.84 oranı ile beşinci sırada deneyim süresi 15 yıl olanların % 3.23 oranı ile altıncı sırada deneyim süresi 9, 20, 25 ve 50 yıl olan kadın balıkçıların % 1.61 oranı ile son sırada yer aldığı görülmektedir (Tablo 15).

**Tablo 15.** Kadın balıkçıların balıkçılık deneyim süreleri.  
**Table 15.** Fishery experience periods of fisherwomen.

Deneyim Süresi (Yıl)	Frekans	% Dağılım
4	3	4.84
5	19	30.65
6	11	17.74
7	7	11.29
8	7	11.29
9	1	1.61
10	9	14.52
15	2	3.23
20	1	1.61
25	1	1.61
50	1	1.61
<b>Toplam</b>	<b>62</b>	<b>100.00</b>

### TARTIŞMA VE SONUÇ

Kadın balıkçıların sosyo-ekonomik yapıları ile ilgili ülkemizde yapılan bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada elde edilen veriler, farklı ülkelerde yapılmış olan araştırmalarla kıyaslanacaktır.

Uluabat Göl'ündeki kadın balıkçıların yaşları 23 ile 82 arasında değişmektedir. Manyas Göl'ünde yapılan bir çalışmada balıkçıların yaş dağılımı 26 ile 72 arasında (Avan, 2007), Karasu'da yapılan bir çalışmada balıkçıların yaş dağılımı 32 ile 76 arasında (Uzmanoğlu ve Soylu, 2006), İznik Göl'ünde yapılan bir çalışmada balıkçıların yaş dağılımı 20 ile 74 arasında (Soylu and et al., 2008), İznik Göl'ünde yapılan başka bir çalışmada ise balıkçıların yaş dağılımı 27 ile 64 arasında (Doğan, 2009), Terkos Göl'ünde yapılan bir çalışmada balıkçıların yaş dağılımı 22 ile 77 yaş arasında (Soylu ve Uzmanoğlu, 2003), Kampoçya'da yapılan bir çalışmada balıkçıların yaş dağılımı 29 ile 57 arasında (Navy and Bun, 2001) Brezilya'da yapılan bir başka çalışmada ise balıkçıların yaş dağılımı 31 ile 40 arasında (Chaves and et al., 2002), Tamilnadu'da yapılan bir çalışmada kadın balıkçıların % 88'inin 21 ile 50 yaş arasında olduğu (Jayaraman, 2005), yapılan başka bir çalışmada ise balıkçıların yaş dağılımının 20-85 arasında değiştiği belirtilmiştir (Dogan, 2010). Yaş dağılımı incelendiğinde düşük oranlarda da olsa kadın balıkçıların daha yaşlı olduğu saptanmıştır.

Uluabat Göl'ündeki kadın balıkçıların eğitim seviyeleri yüksek değildir. Yapılan çalışmada kadın balıkçıların % 93.55 si ilkökul mezunu % 6.45 i ortaokul mezunudur. Lise ve üniversite eğitimi almış olan kadın balıkçı bulunmamaktadır. Manyas Göl'ünde yapılan çalışmada balıkçıların % 90.67' si ilkökul mezunu, % 7.62 si ortaokul mezunu ve % 1.69 u ise lise mezunudur (Avan, 2007). Karasu'da yapılan bir çalışmada balıkçıların % 78.57 si ilkökul, % 14.29 u lise ve % 3.57 si üniversite eğitimi almıştır (Uzmanoğlu ve Soylu, 2006). Terkos Göl'ünde yapılan bir çalışmada balıkçıların % 22.73 ü ortaokul mezunu % 77.27 si ilkökul mezunudur (Soylu ve Uzmanoğlu, 2003). İznik Göl'ünde yapılan bir çalışmada balıkçıların % 61.44 ü ilkökul, % 19.28 i ortaokul, % 16.87 si lise mezunudur (Soylu and et al., 2008 ). İznik Göl'ünde yapılan başka bir çalışmada ise balıkçıların % 63.33'ünün ilkökul, % 20.00'sinin ortaokul, % 10.00'nun lise ve % 6.67'sinin de üniversite eğitimi gördükleri ve balıkçıları arasında okuma yazma bilmeyen olmadığı saptanmıştır (Doğan, 2009), Kampoçya'da yapılan bir çalışmada balıkçıların % 31.25 i ilkökul, % 37.50 si ortaokul, % 12.50 si lise, % 6.25 i üniversite ve üstü eğitim almıştır (Navy and Bun, 2001). Endonezya'nın Batı Sumatra bölgesinde yapılan bir çalışmada ise balıkçıların % 60.00 i ilkökul, % 33.33 ü ortaokul, % 6.70 i lise eğitimi almışlardır (Chaves and et al., 2002). Tamilnadu'da yapılan çalışmada kadın balıkçıların % 46 si ilkökul ve % 42 si lise eğitimi almışlar, sadece % 3'ünün hiçbir eğitim almadığı belirtilmiştir (Jayaraman, 2005). İstanbul ilinde yapılan bir çalışmada ise balıkçıların eğitim düzeyleri % 40.10 oranında ilkökul, % 17.40 oranında ortaokul, % 26.30 oranında lise ve % 10.20 oranında da üniversite mezunu oldukları saptanmıştır (Dogan, 2010).

Uluabat Göl'ündeki 62 adet kadın balıkçının da hepsi Sınırlı Sorumlu Gölyazı Su Ürünleri Kooperatifine üyedir. İznik Göl'ünde 1986 yılında yapılan bir çalışmada 4 adet kooperatife toplam 200 adet balıkçının üye olduğu rapor edilmiştir. 2003 yılında Durusu (Terkos) Göl'ünde yapılan çalışmada burada kooperatif bulunmadığı ve toplam 22 balıkçının olduğu belirtilmiştir (Soylu ve Uzmanoğlu, 2003). Manyas Göl'ünde yapılan bir çalışma da ise 3 ayrı kooperatif bulunduğu ve aktif olarak çalışan yöre balıkçıların sayısının 118 adet olduğu tespit edilmiştir (Avan, 2007). İznik Göl'ünde yapılan başka bir

çalışmada ise 4 kooperatif olduğu ve 141 üye balıkçı olduğu belirtilmektedir (Doğan, 2009).

Uluabat Göl'ündeki kadın balıkçıların kullandıkları teknelerin boyları 6 m ile 6.30 m arasında değişmektedir. Manyas Göl'ünde yapılan çalışmada balıkçı teknelerinin boyları 4.5 m ile 8 m arasındadır. (Avan, 2007). Karasu'da yapılan bir çalışmada balıkçı teknelerinin boyları 6.5 m ile 22 m arasında değiştiği görülmektedir (Uzmanoğlu ve Soylu, 2006). Brezilya'da yapılan bir çalışmada balıkçı teknelerinin boyları 6.5 m ve 15 m arasında değişmektedir (Zen and et al., 2000). Kampoçya'da yapılan bir çalışmada ise balıkçı teknelerinin boyları 6 m ile 14 m arasında değişmektedir (Navy and Bun., 2001).

Göl'de önceki yıllarda 19 balık türü tespit edilmiştir. Ancak zamanla gölde görülen balık türlerinde, gölün ekolojik durumuna bağlı olarak değişiklikler olmuştur. Uluabat Göl'ü de son yıllarda, ötrofikasyon problemi nedeniyle kullanım alanlarının kısıtlandığı göllerimizden biridir. Uluslararası düzeyde önemli bir sulak alan olmasına karşın, Uluabat Göl'ü; aşırı avlanma, kıyı gelişimlerinde meydana gelen arazi ıslahları ile tarımsal, sanayi ve evsel kaynaklı atıkların neden olduğu yoğun kirlilik tehdidi altındadır (Anonim, 2009d).

Bununla birlikte göle aşırı düzeyde yüklenen tarım ilaçları, kum ocakları ve sanayi atıklarının yarattığı kirlilik, balık çeşitliliği ve sayısında önemli bir azalmaya neden olmuştur. Ayrıca göl'e yabancı tür olan İsrail Sazanı'nın (*Carassius carassius*) aşılınması, durumu daha da kötüleştirmiştir (Anonim, 2009d).

Sonuç olarak Uluabat Göl'ünün korunması konusunda öncelik eğitimde olmalıdır. Ayrıca kirlenmenin önlenmesi konusunun da ivedilikle ele alınması gerekmektedir. Kirlendikten sonra korumak, temizlemeye çalışmak zaman alıcı, pahalı ve zahmetlidir. Bu nedenle geniş kitlelere gölün kirlenmemesi için eğitim verilmeli ve özellikle kadın balıkçıların bu eğitimleri tam olarak almaları sağlanmalıdır. Sorumlu balıkçılık konusunda ciddi eğitim çalışmalarının yapılması yasadışı avcılığın azaltılması için denetimlerin artırılması gerekmektedir. Kooperatiflerin oto kontrol denetimleri yapılmalıdır. Kullanılan av ekipmanlarının kurallara uygun ölçüde olması gerekmektedir. Göl'de su kalitesinin iyileşmesi, balıklandırma çalışmalarının bilimsel yöntemle yapılması gerekliliği önem kazanmıştır. Göl'de azalan balık popülasyonları ekolojik dengesizlik nedeniyle göllerin hızlı bir şekilde yok olmasına neden olmaktadır. Bu durum gölün en başta fauna ve florasına etkili olmakla beraber tek geçim kaynakları göl olan kadın balıkçıların sosyo ekonomik durumlarında değişikliklere neden olmaktadır.

Uluabat Göl'ünün özellikleri ve yönetimi konusunda eğitim çalışmaları gerçekleştirilmelidir. Bu amaçla Üniversiteler, Tarım Bakanlığı vb. kurumlarla ilgili sivil toplum kuruluşlarının bir araya gelerek, balıkçıların sorunlarını bilimsel bir şekilde ele almaları gerekmektedir. Bu çalışmalar kadın balıkçıların sosyo ekonomik profillerinin iyileştirilmesine yardımcı olacaktır.

### KAYNAKÇA

- Avan, S., (2007). "Manyas Gölü Balıkçıların Sosyo-Ekonomik Yapısı", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1-31.
- Benli, A., Velioglu, A., Çelebi, R., 2008. The role of women fisheries and aquaculture in Turkey, EIFAC Occasional Paper No:44, Proceedings of the EIFAC Symposium on Interactions between Social, Economic and Ecological Objectives of Inland

- Commercial and Recreational Fisheries and Aquaculture, Antalya, Turkey, 21-24 May 2008, FAO, Rome, 2010.
- Chaves, P., Pichler, H., Robert, M., (2002). "Biological, Technical and Socioeconomic Aspects of the Fishing Activity in a Brazilian Estuary" *Journal of Fish Biology* (Supplement A), Brasil, 52-59.
- Çelikkale, S. M., Düzgüneş, E., Okumuş, İ., (1999). Türkiye Su Ürünleri Sektörü, Potansiyeli, Mevcut Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul, 414.
- DİE., (2004). Su Ürünleri İstatistikleri, T.C.Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, K., (2002). Su Ürünleri Sektörünün, Tarım Sektörü İçindeki Yeri ve Önemi, *TKB İstanbul İl Müdürlüğü Yayın Organı* 80, 8-12.
- Doğan, K., 2009. İznik Gölü (Bursa) Gümüş Balığı Avcılığı Yapan Tekne Sahibi Balıkçıların Sosyoekonomik Analizi, *Journal of Fisheries Sciences*, 3 (1), 58-67.
- Doğan, K., 2010. İstanbul Su Ürünleri Kooperatifleri ve Ortaklarının Sosyoekonomik Analizi, *Journal of Fisheries Sciences*, 4 (4), 318-328.
- İnan, İ.H., (2001). Tarım Ekonomisi ve İşletmeciliği, Tekirdağ.
- Jayaraman, R., 2005. Performance analysis of fisherwomen self help groups in Tamilnadu, Final report submitted to National bank for agricultural and rural development, Department of Fisheries Resources & Economics Fisheries College and Research Institute, Tamilnadu Veterinary and Animal Sciences University.
- Navy, H., Bun, N. P., (2001). "An Economic Analysis of Fish Production in the Dai Fisheries in Phnom Penh and Kandal Province, Cambodia", Cambodia, 9
- Soylu, M., Uzmanoğlu, M. S., (2003). Durusu (Terkos) Gölü Balıkçı Profili, *XII. Ulusal Su Ürünleri Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Fırat Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi 2-5 Eylül, Elazığ, 518-524.
- Soylu, M., Uzmanoglu, M. S., Çınar, A., Erdem, U., Altıkardes, A., (2008). The Socio-Economic Structure of Fishermen of Iznik Lake. Pages 531-539 in J. L. Nielsen, J. J. Dodson, K. Friedland, T. R. Hamon, J. Musick, and E. Verspoor, editors. *Reconciling fisheries with conservation: proceedings of the Fourth World Fisheries Congress*. American Fisheries Society, Symposium 49, Bethesda, Maryland, 531-539.
- Uzmanoglu, M. S. ve Soylu, M., 2006. Karasu (Sakarya) Bölgesi Deniz Balıkçıları Sosyo-Ekonomik Yapısı. *E. Ü. Su Ürünleri Fakültesi Su Ürünleri Dergisi* Cilt: 23 Ek: 1-3, 515-518.
- Zen, L. W., Tai, S. Y., Abdullah, N. M. R., (2000). "Socioeconomic Characteristics of Payang Seine (Lampara) and Driftnet Fisheries in West Sumatra, Indonesia" Naga, *The ICLARM Quarterly*, Vol. 23, No. 4, October-December

- Anonim, (2009b). <http://www.ekolife.com.tr/site/detay.php?BolumNo=&HaberID=146>, (Nisan, 2009).
- Anonim, (2009c). <http://www.bursacevreorman.gov.tr/uluabat.htm> (Mart, 2009 c ).
- Anonim, (2009d). <http://dogader.org/index.php/bilgilendirme-mainmenu-67/28-uluabat--apolyont--g> (Mayıs, 2009).
- Anonim, (2011). [http://www.tuik.gov.tr/Gosterge.do?metod=GostergeListe&tb\\_id=39&ust\\_id=11](http://www.tuik.gov.tr/Gosterge.do?metod=GostergeListe&tb_id=39&ust_id=11) (Mayıs, 2011)